

Arbeids- og
sosialdepartementet

Høringsnotat

14. september 2020

Forslag til endringer i lov om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs

Høringsfrist 23. oktober 2020

Innhold

1	Innledning.....	3
2	Nye regler for forvaltning av reguleringsfondet.....	3
2.1	Bakgrunn – gjeldende rett.....	3
2.2	Departementets forslag	4
3	Administrative oppgaver flyttes fra styret til administrasjonen i PTS	5
3.1	Bakgrunn – gjeldende rett.....	5
3.2	Departementets forslag	5
4	Dekning av merutgifter ved utbetaling av pensjon.....	6
4.1	Bakgrunn – gjeldende rett.....	6
4.2	Departementets forslag	6
5	Økonomiske og administrative konsekvenser	6
6	Forslag til endring i lov om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs	7
6.1	Nye regler for forvaltning av reguleringsfondet	7
6.2	Administrative oppgaver flyttes fra styret til PTS	7
6.3	Dekning av merutgifter ved utbetaling	7
6.4	Ikrafttreden.....	8

1 Innledning

Arbeids- og sosialdepartementet legger i dette høringsnotatet frem forslag til endringer i lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs.

Det foreslås at styret i Pensjonstrygden for sjømenn (PTS) får kompetanse til å fastsette forvaltningsreglementet for forvaltning av ordningens reguleringsfond. I dag fastsetter Kongen med Stortingets godkjenning forvaltningsreglementet. Dette er ikke hensiktsmessig, verken med tanke på reglementets innhold eller behovet for raskt kunne å endre det.

Videre foreslås mindre endringer i enkelte administrative bestemmelser. Oppgaver som i dag ligger til styret i PTS, legges av formålstjenlige grunner til PTS ved daglig leder.

I tillegg foreslås mindre endringer i bestemmelsene om pensjonsutbetaling. Endringene innebærer at PTS får dekket merutgifter ved utbetaling av pensjoner til utlandet i forhold til overføring til bankkonto i Norge.

2 Nye regler for forvaltning av reguleringsfondet

2.1 Bakgrunn – gjeldende rett

Pensjonsordningen for arbeidstakere til sjøs er en obligatorisk tjenstepensjonsordning for ansatte om bord på norske skip, etablert ved lov 3. desember 1948 nr. 7. Den gjelder for private aktører i maritim sektor, og finansieres i all hovedsak av ordningens arbeidsgivere og arbeidstakere. Pensjonsordningen ble med virkning fra 1. januar 2020 tilpasset hovedprinsippene i pensjonsreformen, jf. NOU 2014: 17 Pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs og Prop. 118 L (2018–2019) Endringer i lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn m.m. (ny pensjonsordning).

Pensjonsordningen administreres av PTS, som er underlagt Arbeids- og sosialdepartementet. Departementet tilsetter daglig leder, jf. § 18. PTS ledes av et styre på fem medlemmer oppnevnt av Arbeids- og sosialdepartementet, jf. § 17 første ledd. Ifølge ILO-konvensjon nr. 71 av 1946, som Norge har ratifisert, skal arbeidsgivere og arbeidstakere være representert i ledelsen i PTS. I lys av konvensjonen har arbeidsgiverne og arbeidstakerne to representanter hver i styret. Det femte medlemmet skal være styrets leder. Departementet fastsetter instruks for styret, jf. § 17 andre ledd.

Pensjonsordningen finansieres etter et utligningsprinsipp, der utgiftene dekkes løpende av ordningens inntekter. Inntektene består av pensjonspremie fra arbeidstakere og arbeidsgivere, avkastning fra ordningens reguleringsfond, og et mindre lovfestet tilskudd fra staten, jf. lovens § 8 første ledd. I perioder der inntektene er større enn utgiftene, bygges det opp et reguleringsfond, jf. § 14 første ledd. Ordningens grunnfond på 186 millioner kroner ble 1. januar 2018 overført til reguleringsfondet, jf. Prop. 7 L (2017–2018). Per 31. desember 2019 var reguleringsfondet på om lag 270 mill. kroner. Dette tilsvarer rundt 1,5 prosent av ordningens pensjonsforpliktelser. Pensjonsordningens regnskap revideres av Riksrevisjonen, jf. § 19.

Ordningen er statsgarantert, jf. § 8 andre ledd. Det betyr at når inntektene er lavere enn pensjonsutgiftene, og det ikke er tilstrekkelig midler i reguleringsfondet, betaler staten et garantitilskudd. I perioden 2003 til 2013 medførte ubalanse i ordningen at staten betalte et samlet garantitilskudd på 3,9 mrd. kroner (nominelt).

Lovens kapittel V har regler om dekning av ordningens utgifter. I § 14 nr. 2 bestemmes at ordningens fond forvaltes av styret etter regler som fastsettes av Kongen med Stortingets godkjenning.

2.2 Departementets forslag

Som vist over forvaltes reguleringsfondet i PTS av styret i PTS etter et detaljert forvaltningsreglement fastsatt i kgl. res. 3. november 1995, godkjent av Stortinget 12. desember samme år. Forvaltningsreglementets innhold er i tråd med det som den gang var vanlig praksis for pensjonsordningers kapitalforvaltning. Andre pensjonsordningers forvaltningsreglementer har senere blitt vesentlig endret, blant annet ved at de ikke har noen kvantitative plasseringsbegrensninger, men at det er lagt større vekt på forsvarlig forvaltning og risikobasert styring og kontroll. Forvaltningsreglementet i PTS har derimot fortsatt detaljerte og rigide kvantitative begrensninger.

Det er ingen gode grunner for at forvaltningsreglementet i PTS ikke skal harmonisere med forvaltningsreglement i andre pensjonsordninger. På dette grunnlaget mener departementet at det er behov for å endre forvaltningsreglementet i PTS, slik at det i større grad blir harmonisert med det som gjelder for andre pensjonsordninger. Både styret i PTS og PTS er enig i dette.

Etter departementets oppfatning bør imidlertid styret i PTS ansvarliggjøres når det gjelder å utarbeide et forsvarlig forvaltningsreglement. Ved at styret i PTS gis adgang til å fastsette et operasjonelt forvaltningsreglement, vil partene i ordningen, som også er representert i styret i PTS, få et større ansvar for ordningen og forvaltningen av den. Det vil i tillegg være behov for å vurdere forvaltningsreglementet med jevne mellomrom, blant annet i lys av markedsforhold og staten som garantist av ordningen, noe som innebærer at forvaltningsreglementet eventuelt må endres hyppigere og raskere enn i dag. På det grunnlaget vil det være hensiktsmessig at det er styret i PTS som fastsetter et justert forvaltningsreglement.

PTS sitt forvaltningsreglement skal likevel baseres på overordnede rammer som departementet fastsetter. I Arbeids- og sosialdepartementets instruks for styret i PTS etter § 17 andre ledd, vil departementet pålegge styret å sørge for forsvarlig forvaltning og kontroll av reguleringsfondet, og at kravene til forvaltningsreglementet balanserer risiko og avkastning i lys av at staten er garantist for ordningen, jf. § 8 andre ledd. Arbeids- og sosialdepartementet vil ha dialog med Finansdepartementet om disse overordnede rammene i styreinstruksen. Innenfor de overordnede rammene som departementet trekker opp i styreinstruksen, vil styret i PTS dermed få ansvar for å utarbeide et forvaltningsreglement som sikrer en forsvarlig og fleksibel forvaltning av reguleringsfondet.

Departementet foreslår at bestemmelsen i § 14 nr. 2 endres. Endringen innebærer at reguleringsfondet forvaltes av styret etter et reglement som styret fastsetter i henhold til overordnede rammer som fremgår av departementets styreinstruks, jf. § 17 andre ledd. Nåværende nr. 1 tredje punktum i § 14 oppheves, da bestemmelsen ikke lenger kommer til anvendelse. I dag har pensjonsordningen kun et reguleringsfond, i motsetning til tidligere hvor det var flere fond og med ulike formål.

Departementet viser til lovforslaget i punkt 6.1.

3 Administrative oppgaver flyttes fra styret til administrasjonen i PTS

3.1 Bakgrunn – gjeldende rett

Etter loven har styret i PTS mange viktige oppgaver i forvaltningen av pensjonsordningen, men de er også pålagt en del oppgaver av mer administrativ art, jf. lovens kapittel VIII Forskjellige regler.

Etter § 20 nr. 1 fastsetter styret regler om innsending av oppgaver over utbetalte lønninger, om innbetaling av avgift og om fremsetting av pensjonskrav mv.

Av § 23 følger at styret kan avslå et krav om pensjon og/eller tillegg og holde tilbake eller stanse en innvilget ytelse helt eller delvis dersom vedkommende mot bedre vitende gir uriktige opplysninger, eller holder tilbake opplysninger som er viktige for rettigheter eller plikter etter denne loven.

I § 25 andre ledd første punktum heter det at offentlig påtale ved brudd på loven bare finner sted etter krav fra styret. Denne kompetansen kan styret riktignok delegere til PTS ved daglig leder, jf. andre punktum.

Det oppfattes som lite hensiktsmessig bruk av ressurser at styret i dag skal måtte bruke tid på administrative oppgaver av denne typen. Både styret i PTS og PTS ønsker at reglene endres på dette punktet.

3.2 Departementets forslag

I forlengelsen av forslaget i punkt 2, mener departementet at det vil være formålstjenlig dersom administrative oppgaver som styret er pålagt i loven, legges til PTS ved daglig leder.

Det er ingen forhold som tilsier at styret bør ha oppgaver som nevnt i §§ 20, 23 og 25. Tvert imot bør styret konsentrere seg om den strategiske og langsiktige styringen av PTS.

Departementet foreslår derfor at disse lovbestemmelsene endres. Endringen innebærer at PTS ved daglig leder fastsetter praktiske rutiner for innlevering av premieoppgaver og krav om pensjon, avslår krav om pensjon dersom medlemmet i ordningen gir uriktige opplysninger, og krever offentlig påtale ved brudd på lovens pliktregler.

Departementet viser til lovforslaget i punkt 6.2.

4 Dekning av merutgifter ved utbetaling av pensjon

4.1 Bakgrunn – gjeldende rett

Lov om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs har regler om utbetaling av pensjon i §§ 7 og 39. Det er om lag 28 000 aktive medlemmer i pensjonsordningen og om lag 6 000 pensjonister. Flere av pensjonistene er bosatt utenfor Norge, og PTS utbetaler derfor mange pensjoner til utlandet. Dette er dyrere enn å overføre pensjonene til norsk bankkonto. PTS ønsker å få kompensert merutgiftene etter mønster av folketrygdloven § 22-18. Lov om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs §§ 7 og 39 har ikke regler som sikrer dette.

Folketrygdloven § 22-18 gir regler om utbetalingsmåten for utbetalinger som foretas av folketrygdens organer. Bestemmelsen ble vedtatt i 1999, etter forslag fra daværende Rikstrygdeverket, jf. Ot. prp. nr. 4 (1998–1999) Om lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover (samleproposisjon høsten 1998). Etter § 22-18 andre ledd tredje punktum må mottaker av den aktuelle ytelsen dekke merkostnaden ved utbetaling til utlandet. Arbeids- og velferdsdirektoratet opplyser til departementet at dette gjelder utbetalinger både til utenlandsk bankkonto og utenlandsksjekk. Man fremholder at det er vesentlige dyrere å utbetale ytelser til utenlandsk bankkonto enn til norsk bankkonto.

4.2 Departementets forslag

Departementet mener at PTS bør kunne kreve å få dekket merkostnadene ved utbetaling av pensjoner til utlandet, slik som Arbeids- og velferdsetaten kan etter folketrygdloven § 22-18. Ved utbetaling av pensjon til utlandet skal mottaker dekke merkostnadene ved overføring til bankkonto her i landet, noe som antas å utgjøre omlag 20 og 40 kroner per utbetaling. Merkostnadene avregnes i utbetalingene. Departementet foreslår derfor at dagens bestemmelser som regulerer utbetaling av pensjon får nye regler om dette, jf. §§ 7 og 39.

Departementet viser til lovforslaget i punkt 6.3.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslagene vil ikke ha vesentlige økonomiske konsekvenser, men vil ha noen mindre administrative konsekvenser.

6 Forslag til endring i lov om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs

6.1 Nye regler for forvaltning av reguleringsfondet

I lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs oppheves § 14 nr. 1 tredje punktum. I § 14 nr. 1 skal første og andre punktum lyde

Overskott i regnskapsåret legges til pensjonstrygdens reguleringsfond. Underskott dekkes av reguleringsfondet

I § 14 skal ny nr. 2 lyde

Pensjonstrygden for sjømenn sitt styre fastsetter et forvaltningsreglement i henhold til departementets instruks for styret etter § 17 andre ledd. Styret forvalter reguleringsfondet i samsvar med det fastsatte forvaltningsreglementet.

6.2 Administrative oppgaver flyttes fra styret til PTS

I lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs, skal § 20 nr. 1 lyde:

Pensjonstrygden for sjømenn ved daglig leder fastsetter regler om innsending av oppgaver over utbetalte lønninger, om innbetaling av avgift og om fremsetting av pensjonskrav mv.

Paragraf 23 skal lyde:

Pensjonstrygden for sjømenn ved daglig leder kan avslå et krav om pensjon og/eller tillegg og holde tilbake eller stanse en innvilget ytelse helt eller delvis dersom vedkommende

- a) mot bedre vitende gir uriktige opplysninger, eller
- b) holder tilbake opplysninger som er viktige for rettigheter eller plikter etter denne loven

I § 25 oppheves andre ledd andre punktum. I § 25 andre ledd skal første punktum lyde:

Offentlig påtale finner ikke sted uten etter krav fra pensjonstrygden for sjømenn ved daglig leder.

6.3 Dekning av merutgifter ved utbetaling

I lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs, skal § 7 nr. 6 nytt tredje og fjerde punktum lyde:

Ved utbetaling til utlandet må mottaker dekke merkostnadene i forhold til overføring til en bankkonto i Norge. Merkostnadene avregnes i utbetalingene.

I § 39 tredje ledd skal nytt tredje og fjerde punktum lyde:

Ved utbetaling til utlandet må mottaker dekke merkostnadene i forhold til overføring til en bankkonto i Norge. Merkostnadene avregnes i utbetalingene.

6.4 Ikrafttredden

Loven trer i kraft med virkning fra 1. januar 2021.